

Tulevaisuustyöryhmä

TULEVTR 15.03.2024 § 2
120/00.02.16/2024

Puheenjohtaja toivotti osallistujat tervetulleiksi ja avasi työryhmän kokouksen klo 17.10.

Kokouksessa alustajana toimi Turun yliopiston tulevaisuuden tutkimuskeskuksen johtaja Juha Kaskinen. Hänen asiantuntijuusalueitaan ovat tulevaisuudentutkimus ja ennakointi, kestävä kehitys, ympäristöpolitiikka ja -suunnittelu sekä aluekehitys. Tulevaisuuden tutkimuskeskus on perustettu vuonna 1992 ja on edelleen globaalisti yksi harvoista akateemisista tulevaisuudentutkimukseen keskittyvistä tutkimuskeskuksista. Suomi on maailmalla ennakkoinnin mallimaa, jota käytetään muualla esimerkkinä. Painopistealueita ovat kestävyysteemat, opetuksen ja koulutuksen tulevaisuus, turvallisuus (security ja safety) ja viime vuosina erityisesti noussut biodiversiteettitutkimus. Tulevaisuustislaamo on konsepti, jota toteutetaan sekä julkisten ja yksityisten organisaation strategiaprosessien osana. Pienet ja mikroryitykset ovat haasteellisia ennakointityön kannalta, koska heillä ei ole siihen riittävästi resursseja.

Keskuksessa työskentelee noin 50 henkilöä, joiden taustat ovat hyvin moninaiset, koska tulevaisuutta pitää tutkia monista eri näkökulmista monin eri tavoin. Suomen Akatemia, Business Finland ja EU ovat päärahoittajia, 75% budjetista ulkopuolista rahaa. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia tuottaa tulevaisuudentutkimuksen opetusta sekä edistää tulevaisuusajattelua kehittäviä toimintatapoja ja opetusmenetelmiä yhdessä jäsenyliopistojen kanssa. Verkostoa koordinoi Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus ja siihen kuuluu 9 kotimaista jäsenyliopistoa.

Miksi tulevaisuustyötä tehdään? Selvitetään millaisia vaihtoehtoisia tulevaisuuksia voidaan ennustaa nykytiedon valossa. Ihmiset tekevät itse tulevaisuutensa ja ennusteet voivat olla itseään toteuttavia tai kumoavia. Korona ja Ukrainan sota ovat selvästi lisänneet kiinnostusta tulevaisuuden ennakointia kohtaan. Suomi on tulevaisuusorientoitunut yhteiskunta. Tulevaisuuden tutkimuksen rooli päätöksenteossa voi olla passiivinen (mitä tapahtui?), reaktiivinen (kun tapahtuu), ennakoiva (jos tapahtuu) tai proaktiivinen (tehdään siitä totta).

Megatrendit tulee aina huomioida tulevaisuuden ennakkoinnissa. Megatrendeille alisteisia trendejä voi hyödyntää valikoivammin. Heikko signaali voi kasvaa trendiksi ja jopa megatrendiksi. Heikkoja signaaleja voi löytää tulevaisuusmielikuvituksen avulla. Tämän lisäksi voi aina tulla yllätyksiä (mustat joutsenet, villit kortit). Nykyään on yhä enemmän siirrytty malliin, jossa opetetaan kyvykkyksiä ja taitoja ja yksilö itse sen jälkeen omaksuu tiedon.

Strateginen ennakointi vähentää toimintaympäristöön liittyvää epävarmuutta, koska se mahdollistaa tarkastella tulevaa yli tavanomaisen suunnitteluhorisontin, auttaa tunnistamaan organisaatiota koskevia tilaisuuksia ja uhkia sekä sen avulla on mahdollista hyödyntää tunnistettuja tilaisuuksia ja varautua ennalta erilaisiin uhkiin. Ennakkoinnin tulisi olla prosessi eikä ainoastaan projekti.

Muutostekijöiden havaitseminen vaatii valppautta ja muutoksen merkityksen ymmärtäminen vaatii tietoa kontekstista sekä kriittistä asennetta. Kaikkia koskevat muutokset ovat ympäristö ja ilmastohaasteet, väestömuutokset, teknologioiden kehittyminen, talouden ja työn murros, arvot ja asenteet, kriisit sekä kansallinen turvallisuus.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen vaatii mittavia innovaatioita ja investointeja, joilla on työllistävä vaikutus useille eri aloille. Bio- ja kiertotalous on markkinatalouden keino sopeutua ilmastonmuutokseen. Ilmastopakolaisia voi lähteä liikkeelle päiväntasaajan läheltä jopa 25-1000 miljoonaa ihmistä. Näistä jopa 2 miljoonaa voi päätyä Suomeen.

Keinoälyn kapasiteetti kasvaa nopeasti; 2018 ChatGPT oli 4-vuotiaan tasolla ja vuonna 2023 9-vuotiaan tasolla. Jo vuonna 2025 99% sosiaalisen median sisällöstä arvellaan olevan keinoälyn tuottamaa. Keinoäly voi vaikuttaa radikaalisti myös esimerkiksi mediatalojen henkilöstömäärään. Kasvavana haasteena on erottaa oikea tieto väärästä. Yhden tutkimuksen mukaan disinformaatio leviää 6 kertaa nopeammin kuin totuus.

Kokouksen lopuksi keskusteltiin seuraavista askelista. Todettiin, että pidetään jatkokeskustelu yhdessä prikaatin edustajien kanssa erityisesti turvallisuudesta ja pyritään saamaan tähän asiantuntijaksi sekä alustajaksi Kari Liuhto Pan-Eurooppa Instituutista. Toiseksi lähestymiskulmaksi ja jatkokeskustelun aiheeksi päätettiin bio- ja kiertotalous. Viljelijät ovat melko hajanainen ja suuri joukko, joita jalostajat ohjaavat vahvasti. Mitä muuta sivuvirroille voi tehdä kuin mädättää ja kompostoida? Säkylään halutaan lisää Betuliumin kaltaisia toimijoita. Suuri broilerkeskittymä on jonkinlainen riski Säkylälle ja se ei välttämättä ole keskipitkällä aikavälillä kestävä. Lisäksi siementuotanto on hyvin keskittynyttä. Yritetään löytää henkilö elintarvikepuolen asiantuntijaksi ja alustajaksi.

=====